

R A P P O R T Nr. 59

**TOEPASSING VAN HET VERDRAG OVER DE TRIPARTIETE RAADPLEGINGEN
BETREFFENDE DE INTERNATIONALE ARBEIDSNORMEN, 1976**

16 oktober 2001

1.891-1.

R A P P O R T

over het tijdvak 1 juni 1999 - 31 mei 2001, uitgebracht door de Belgische Regering, overeenkomstig de bepalingen van artikel 22 van het Statuut van de Internationale Arbeidsorganisatie, betreffende de maatregelen die zijn genomen om uitvoering te geven aan het

VERDRAG OVER DE TRIPARTIETE RAADPLEGINGEN BETREFFENDE DE INTERNATIONALE ARBEIDSNORMEN, 1976

waarvan de formele ratificatie op 30 september 1982 werd geregistreerd.

X X X

RAPPORT VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

A. INLEIDING

Op 29 augustus 2001 heeft de heer P. PIRENNE, directeur-generaal van de administratie van de studiën, de documentatie en de geschillen namens de heer M. JADOT, secretaris-generaal van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, de Nationale Arbeidsraad verzocht om overeenkomstig het IAO-verdrag nr. 144 voor de periode van 1 juni 1999 tot 31 mei 2001 een omstandig rapport op te stellen aan de hand van het modelrapport dat door het IAB werd meegedeeld.

Het dagelijks bestuur van de Nationale Arbeidsraad heeft dit vraagstuk besproken.

Op voorstel van het dagelijks bestuur heeft de Raad zijn goedkeuring gehecht aan het volgende rapport, dat werd opgesteld in antwoord op het bovengenoemde verzoek.

B. ANTWOORDEN OP DE VERSCHILLENDE PUNTEN VAN HET MODELRAPPORT DAT DOOR HET INTERNATIONAAL ARBEIDSBUREAU WERD MEEGEDEELD

PUNTEN I EN II - ALGEMEEN ANTWOORD

Op grond van de bevoegdheden die hem door de Grondwet worden verleend, heeft het Belgisch Parlement het voornoemde verdrag geratificeerd bij wet van 30 september 1982 houdende goedkeuring van het verdrag nr. 144 betreffende de tripartiete raadplegingsprocedures ter bevordering van de tenuitvoerlegging van de internationale arbeidsnormen, aangenomen door de Internationale Arbeidsconferentie op 21 juni 1976, tijdens haar eenenzestigste zitting die plaats had in Genève.

Dat verdrag is dan ook op 30 september 1983 effectief van kracht geworden.

Opgemerkt dient te worden, dat de Belgische regering niet op de officiële ratificatie door het Parlement heeft gewacht om dat verdrag toe te passen.

Op 25 januari 1977 heeft de minister van Tewerkstelling en Arbeid de Nationale Arbeidsraad immers om advies verzocht over de procedures die moeten worden gevolgd om uitvoering te geven aan de bepalingen van het verdrag nr. 144 en van de aanbeveling nr. 152 betreffende de tripartiete raadplegingsprocedures ter bevordering van de tenuitvoerlegging van de internationale arbeidsnormen en van de nationale maatregelen in verband met de werkzaamheden van de Internationale Arbeidsorganisatie, zoals die op 21 juni 1976 door de Conferentie werden aangenomen tijdens haar eenenzestigste zitting in Genève.

In die adviesaanvraag stelt de minister dat "de Nationale Arbeidsraad, aangezien hij de meest representatieve organisaties van werkgevers en werknemers groepeerst", volgens hem het meest geschikte orgaan is om gevolg te geven aan de bepalingen van artikel 2, 2 van het verdrag nr. 144 en van punt 2, (2) van de aanbeveling nr. 152, op grond waarvan de bedoelde procedures in elk land moeten worden opgezet, overeenkomstig de nationale gebruiken en na raadpleging van de representatieve organisaties.

In zijn advies nr. 552 van 26 mei 1977 (Internationale Arbeidsorganisatie - verdrag nr. 144 en aanbeveling nr. 152, Tripartiete raadplegingsprocedures ter bevordering van de tenuitvoerlegging van de internationale arbeidsnormen), merkte de Nationale Arbeidsraad op dat er in België reeds een heel systeem van raadpleging van de sociale gesprekspartners bestond en was hij van oordeel dat de raadplegingen waarvan sprake in de adviesaanvraag van de minister, in zijn midden konden plaatshebben, met dien verstande dat de vertegenwoordigers van de regering erbij moesten worden betrokken.

Hij was evenwel de mening toegedaan, zoals de minister voorstelde, dat binnen het Departement van Tewerkstelling en Arbeid speciale vergaderingen moesten kunnen worden belegd over elk door het verdrag of door de aanbeveling beoogde onderwerp, telkens wanneer een dringende confrontatie wenselijk zou blijken of wanneer een representatieve organisatie daarom zou verzoeken.

Sindsdien werd de Raad regelmatig geraadpleegd over de rapporten die het IAB opstelt ter voorbereiding van de zittingen van de Internationale Arbeidsconferentie.

Sedert de ratificatie van het verdrag nr. 144 door België, werd die raadplegingsprocedure officieel ingesteld door het sluiten van een protocol van akkoord tussen de minister van Tewerkstelling en Arbeid en de Nationale Arbeidsraad op 15 september 1983. Dat protocol heeft betrekking op de tenuitvoerlegging van de artikelen 5 en 6 van het verdrag nr. 144.

ANTWOORD OP DE VRAGEN BETREFFENDE DE ARTIKELEN VAN HET VERDRAG

Artikel 1

De organisaties die representatief zijn ten aanzien van het verdrag, zijn de organisaties die in de Nationale Arbeidsraad vertegenwoordigd zijn, d.w.z. :

- interprofessionele werkgeversorganisaties :
  - het Verbond van Belgische Ondernemingen,
  - de door de Hoge Raad voor de Middenstand voorgedragen middenstandsorganisaties,
  - de landbouworganisaties;

- interprofessionele werknemersorganisaties :
  - het Algemeen Christelijk Vakverbond van België,
  - het Algemeen Belgisch Vakverbond,
  - de Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België.

De wet van 20 september 1948 houdende organisatie van het bedrijfsleven, de wet van 29 mei 1952 tot inrichting van de Nationale Arbeidsraad en het koninklijk besluit van 24 juni 1952 tot vaststelling van het aantal leden van de Nationale Arbeidsraad en bepaling van de modaliteiten van hun voordracht, omschrijven geen van alle het begrip "representatieve organisaties".

Vanaf 1952 heeft de regering, door de benoeming zelf van die leden, uitgemaakt welke organisaties als representatief moesten worden beschouwd.

De wet van 5 december 1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités heeft evenwel criteria van representativiteit vastgesteld. Op grond van die wet "worden als representatieve werknemers- en werkgeversorganisaties aangemerkt :

1. de interprofessionele organisaties van werknemers en van werkgevers, die voor het gehele land zijn opgericht en die in de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en in de Nationale Arbeidsraad vertegenwoordigd zijn; de werknemersorganisaties moeten bovendien ten minste 50.000 leden tellen;
2. de vakorganisaties die aangesloten zijn bij of deel uitmaken van een onder 1 genoemde interprofessionele organisatie;
3. de vakorganisaties van werkgevers die de Koning, op advies van de Nationale Arbeidsraad, als representatief in een bepaalde bedrijfstak erkent.

Worden bovendien als representatieve werkgeversorganisaties aangemerkt, de overeenkomstig de wet van 6 maart 1964 tot organisatie van de middenstand erkende nationale interprofessionele organisaties en beroepsorganisaties die representatief zijn voor de ondernemingshoofden uit het ambachtswezen, de kleine en middelgrote handel en de kleine nijverheid en voor de zelfstandigen die een vrij of een ander intellectueel beroep uitoefenen".

Krachtens de wet van 29 mei 1952, zoals zij eind 1994 werd gewijzigd, en de uitvoeringsbesluiten ervan, worden vertegenwoordigers van de meest representatieve werkgeversorganisaties die de niet-commerciële sector vertegenwoordigen, bij de werkzaamheden van de Raad betrokken.

De herstelwet van 22 januari 1985 houdende sociale bepalingen voorziet verder in een specifieke vertegenwoordiging van de kaderleden in de ondernemingsraden; die wet bepaalt in hoofdstuk V "Vertegenwoordiging van het kaderpersoneel" wat onder "representatieve organisaties van kaderleden" moet worden verstaan, namelijk "de interprofessionele organisaties van kaderleden die voor het gehele land zijn opgericht en die ten minste tienduizend leden tellen". Die organisaties moeten bovendien bij koninklijk besluit als representatief worden erkend.

Door het koninklijk besluit van 16 juli 1987 (verlengd bij koninklijk besluit van 9 januari 1991) werd bovendien een overlegcomité voor het kaderpersoneel opgericht.

Wat het begrip "representativiteit" betreft dient bovendien in herinnering te worden gebracht dat er ten aanzien van de meest representatieve organisaties interactie is tussen de bepalingen van het verdrag nr. 144 en de bepalingen van het verdrag nr. 87 betreffende de vakbondsvrijheid en de bescherming van het vakbondsrecht, aangenomen door de Algemene conferentie van de Internationale Arbeidsorganisatie op 9 juli 1948 tijdens haar eenendertigste zitting te San Francisco en door België geratificeerd bij wet van 13 juli 1951 ⁽¹⁾.

Dienaangaande dient opgemerkt te worden, dat de voornoemde representativiteitscriteria zijn ingegeven door de zorg voor het operationele karakter van het Belgische stelsel van collectieve verhoudingen alsook voor de continuïteit en de stabiliteit ervan.

Een buitensporige toename van het aantal vakbonds- en werkgeversorganisaties kan immers, net als een door de wet opgelegd vakbondsmonopolie, de kwaliteit van de sociale dialoog sterk aantasten en afbreuk doen aan de vertegenwoordiging van de leden. Het na te streven evenwicht hangt in grote mate af van de specifieke kenmerken van het stelsel van collectieve verhoudingen van ieder land.

⁽¹⁾ Het is evenwel interessant te vermelden dat België, naast het verdrag nr. 87 en andere internationale oorkonden, de vakbondsvrijheid en de bescherming van het vakbondsrecht waarborgt bij wet van 24 mei 1921 tot waarborging van de vrijheid van vereniging en dat het recht van vereniging bovendien erkend is door artikel 27 van de Belgische Grondwet.

De vaststelling van de representatieve organisaties stoelt bovendien op objectieve, onpartijdige en met de beginselen van de democratie in overeenstemming zijnde criteria, zoals blijkt uit de rechtspraak van de Raad van State en van het Arbitragehof. Die ongeschreven toelatingscriteria waarvan de Belgische uitvoerende macht reeds sedert lange tijd gebruik maakt, werden dus ook aangenomen door de rechterlijke macht.

Diezelfde criteria werden ook aanvaard voor de openbare sector. Hier dient te worden verwezen naar de bepalingen tot regeling van het sociaal overleg in de openbare sector in het algemeen (wet van 19 december 1974 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van haar personeel) en in bepaalde overheidsbedrijven (wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven), welke bepalingen een verband leggen tussen de werknemersorganisaties die als representatief worden beschouwd in de openbare sector en die welke vertegenwoordigd zijn in de Nationale Arbeidsraad.

Artikel 2, §§ 1 en 2

Aangezien de Nationale Arbeidsraad sedert eind 1984 niet alleen wordt geraadpleegd over punten die op de agenda van de Internationale Arbeidsconferentie zijn ingeschreven - vraagstukken die vóór die tijd werden besproken binnen bestaande commissies van de Raad - maar eveneens over andere punten (zoals de ontwerpen tot voorlegging aan het Parlement van de door de Internationale Arbeidsconferentie aangenomen oorkonden), werd een specifieke commissie opgericht die sedertdien werkt.

Deze commissie onderzoekt ten gerieve van de Raad alle vraagstukken die betrekking hebben op de Internationale Arbeidsorganisatie.

Overeenkomstig de organieke wet en het huishoudelijk reglement van de Nationale Arbeidsraad, is die commissie samengesteld uit vaste leden (vijf werkgevers- en vijf werknemersvertegenwoordigers). Naar gelang van de te behandelen onderwerpen kunnen die leden zich door deskundigen laten bijstaan of vertegenwoordigen.

Daarenboven worden vertegenwoordigers van het (de) betrokken departement(en) uitgenodigd om aan de vergaderingen deel te nemen.

Artikel 3, § 1

De werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers die in de Nationale Arbeidsraad zitting hebben, worden bij koninklijk besluit voor vier jaar benoemd. Hun mandaat kan worden verlengd. Er zijn evenveel plaatsvervangende als werkende leden.

De kandidaten worden door de in de Raad vertegenwoordigde organisaties voorgedragen.

De wet van 29 mei 1952 tot inrichting van de Nationale Arbeidsraad stelt geen andere voorwaarde voor de benoeming van de leden.

Het koninklijk besluit van 24 juni 1952 tot vaststelling van het aantal leden van de Nationale Arbeidsraad en bepaling van de modaliteiten van hun voordracht stelt evenwel dat de kandidaten Belg moeten zijn en hun burgerlijke en politieke rechten moeten genieten.

Voor het overige worden zij vrij gekozen door de betrokken organisaties.

Artikel 3, § 2

De wet van 29 mei 1952 geeft aan de Raad een paritaire basis; met andere woorden, wat de werkende leden betreft zijn de meest representatieve werkgeversorganisaties en de meest representatieve werknemersorganisaties in gelijke mate vertegenwoordigd. Dezelfde regel geldt voor de plaatsvervangers, waarvan het aantal hetzelfde is als voor de werkende leden.

Met betrekking tot de werkgeversafvaardiging heeft de wet met name verduidelijkt dat van de kandidaten die voor benoeming worden voorgedragen, een aantal de kleine ondernemingen en de gezinsbedrijven moeten vertegenwoordigen.

Op dit ogenblik zijn de mandaten van de leden als volgt verdeeld :

- interprofessionele werkgeversorganisaties :
  - het Verbond van Belgische Ondernemingen : 8 leden,
  - de middenstandsorganisaties : 3 leden,
  - de landbouworganisaties : 1 lid.

- interprofessionele werknemersorganisaties :
  - het Algemeen Christelijk Vakverbond van België (ACV) ⁽²⁾ : 6 leden
  - het Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV) ⁽²⁾ : 5 leden,
  - de Algemene Centrale der Liberale Vakbonden van België (ACLVB) : 1 lid,
  - geassocieerde leden ⁽³⁾ : 2 leden.

Alle werkende leden zijn stemgerechtigd; hetzelfde geldt voor een plaatsvervangend lid dat een verhinderd werkend lid vervangt.

De Nationale Arbeidsraad telt vier ondervoorzitters die bij afwezigheid van de voorzitter bij toerbeurt het voorzitterschap waarnemen. Twee ervan worden door de Raad in plenaire zitting gekozen onder de werkgeversvertegenwoordigers en de twee andere onder de werknemersvertegenwoordigers.

⁽²⁾ Deze verdeling geldt sedert februari 2001. Om de 2 jaar wordt bij toerbeurt een mandaat toegekend aan het ABVV en het ACV. Zo had het ABVV tot eind 2000 6 leden en het ACV 5 leden.

⁽³⁾ Waarvan één lid het ABVV vertegenwoordigt en het andere lid de meest representatieve organisatie van werkgevers van de non-profitsector.

Artikel 4, §§ 1 en 2

De Nationale Arbeidsraad staat budgettair onder het toezicht van de minister van Tewerkstelling en Arbeid.

Het Secretariaat van de Raad staat in voor de logistieke steun.

Artikel 5, §§ 1 en 2

Met betrekking tot de in artikel 5, § 1, a), b) en e) opgenomen vraagstukken, dient melding te worden gemaakt van het feit dat de Nationale Arbeidsraad wordt geraadpleegd over :

- de technische punten die op de agenda van de Internationale Arbeidsconferentie zijn ingeschreven (vragenlijsten, ontwerpen van verdrag en van aanbeveling),
- de ontwerpen van voorlegging van de door de Conferentie aangenomen oorkonden aan het Parlement,
- de voorstellen voor opzegging van de geratificeerde verdragen.

Van 1 juni 1999 tot 31 mei 2001 werd de Raad om advies verzocht over de volgende vraagstukken en heeft hij er advies over uitgebracht :

1.a. Ter voorbereiding van de 88ste zitting van de Internationale Arbeidsconferentie (juni 2000) :

- 1) Veiligheid en gezondheid in de landbouw - Rapport VI (1) (advies nr. 1.282 van 1 juni 1999).
- 2) Intrekking van het verdrag betreffende de arbeidsduur (steenkoolmijnen), 1931, het verdrag (herzien) betreffende de arbeidsduur (steenkoolmijnen), 1935, het verdrag betreffende de verkorting van de arbeidsduur (openbare werken), 1936, het verdrag betreffende de verkorting van de arbeidsduur (textielnijverheid), 1937 en het verdrag betreffende migrerende arbeiders, 1939 - Rapport VII (1) (advies nr. 1.286 van 5 oktober 1999).

3) Bescherming van het moederschap op de werkplek - Herziening van verdrag nr. 103 (herzien) en aanbeveling nr. 95 betreffende de bescherming van het moederschap, 1952 - Rapport IV (1) (advies nr. 1.292 van 17 november 1999).

b. Ter voorbereiding van de 89ste zitting van de Internationale Arbeidsconferentie (juni 2001) :

1) Bevordering van de coöperatieve verenigingen - Rapport V (1) (advies nr. 1.314 van 30 mei 2000).

2) Veiligheid en gezondheid in de landbouw - Rapport IV (1) (advies nr. 1.329 van 14 november 2000).

2. De Raad heeft zich uitgesproken over een voorstel dat inspeelt op de factoren, vooral van materiële aard, waardoor België zijn verplichtingen in het kader van de procedure voor de ratificatie van de internationale oorkonden niet kan nakomen :

IAO - Toepassing van verdrag nr. 144 betreffende de tripartiete raadplegingsprocedures ter bevordering van de tenuitvoerlegging van de internationale arbeidsnormen (advies nr. 1.291 van 17 november 1999).

3. Tijdens de beschouwde periode heeft de Raad zich uitgesproken over de volgende kwestie :

IAO - verdrag nr. 182 betreffende het verbod van de ergste vormen van kinderarbeid - Mogelijkheid tot ratificatie door België (advies nr. 1.308 van 4 april 2000).

Wat meer bepaald de in artikel 5, § 1, c) en d) van het verdrag opgenomen vraagstukken betreft, dient te worden gewezen op het feit dat de Raad die vraagstukken met name onderzoekt in het kader van de voorbereiding van het rapport dat hij regelmatig moet opstellen betreffende de toepassing van het IAO-verdrag nr. 144 of wanneer hij zich dient te buigen over de ene of de andere materie die op het niveau van de IAO wordt behandeld.

Met betrekking tot de (nog) niet door België geratificeerde IAO-verdragen, wijst de Raad erop dat het ontbreken van een formele ratificatie niet betekent dat België de in die verdragen opgelegde normen niet wil toepassen.

In tal van gevallen gaat de Belgische regelgeving reeds verder dan de IAO-normen.

Ten aanzien van artikel 5, § 1, c) brengt de Raad in herinnering dat België alle IAO-verdragen heeft geratificeerd die betrekking hebben op de fundamentele rechten van de mens op arbeid, waarnaar de directeur-generaal van het IAB heeft verwezen in het rapport "L'action normative de l'O.I.T. à l'heure de la mondialisation", opgesteld ter voorbereiding van de 85ste zitting van de Internationale Arbeidsconferentie, juni 1997, namelijk de verdragen :

- nr. 87 betreffende de syndicale vrijheid en de bescherming van het syndicaal recht, 1948
- nr. 98 betreffende het recht van organisatie en collectief overleg, 1949
- nr. 29 betreffende de gedwongen of verplichte arbeid, 1930
- nr. 105 betreffende de afschaffing van gedwongen arbeid, 1957
- nr. 100 betreffende de gelijke beloning, 1951
- nr. 111 betreffende de discriminatie in beroep en beroepsuitoefening, 1958
- nr. 138 betreffende de minimumleeftijd, 1973.

De Raad merkt ook op dat de regering zich heeft uitgesproken voor de ratificatie van sommige (nog) niet geratificeerde verdragen.

Voor een aantal van die verdragen is de ratificatieprocedure overigens aan de gang. Dat is het geval voor de IAO-verdragen :

- nr. 128 betreffende de uitkeringen bij invaliditeit en ouderdom en aan nagelatenen, 1967
- nr. 141 betreffende de organisaties van personen die in de landbouw werkzaam zijn, 1975
- nr. 150 betreffende de bestuurstaak op het gebied van de arbeid, 1978
- nr. 156 betreffende de werknemers met gezinsverantwoordelijkheid, 1981
- nr. 159 betreffende de beroepsrevalidatie en de werkgelegenheid van gehandicapten, 1983
- nr. 168 betreffende de bevordering van de werkgelegenheid en de bescherming tegen werkloosheid, 1988
- nr. 173 betreffende de bescherming van de schuldvorderingen van de werknemers bij insolventie van de werkgever, 1992
- nr. 174 betreffende de voorkoming van zware industriële ongevallen, 1993.

Tot besluit merkt de Raad op dat een aantal verdragen nog niet geratificeerd zijn :

- ofwel als gevolg van de procedures die eigen zijn aan de werking van de Belgische Staat
- ofwel als gevolg van de structuur van de Belgische Staat
- ofwel als gevolg van het feit dat de regelgeving van de Europese Unie in acht moet worden genomen.

Artikel 6

De tijdens de beschouwde periode uitgebrachte adviezen en rapporten zijn als bijlage bij dit rapport gevoegd.

PUNT III

De toepassing van de wet van 30 september 1982 houdende goedkeuring van het verdrag nr. 144 betreffende de tripartiete raadplegingsprocedures ter bevordering van de tenuitvoerlegging van de internationale arbeidsnormen, aangenomen te Genève op 21 juni 1976, valt onder de bevoegdheid van de minister van Tewerkstelling en Arbeid.

Op verzoek van deze laatste worden de in het verdrag nr. 144 bedoelde raadplegingen gehouden.

PUNT IV

Op dit punt dient ontkennend te worden geantwoord.

PUNT V

Voor dit punt wordt verwezen naar de opmerking betreffende artikel 6, onder punt II hierboven.

PUNT VI

Dit rapport werd opgesteld op basis van de opmerkingen die in de Nationale Arbeidsraad zijn geformuleerd door de in het kader van artikel 1, onder punt II hierboven opgesomde representatieve organisaties.

Al die organisaties ontvangen automatisch een afschrift van dit rapport, dat bovendien ook wordt toegezonden aan de regering.

BIJLAGEN

Door de Nationale Arbeidsraad uitgebrachte adviezen over het tijdvak 1 juni 1999 - 31 mei 2001

1. Advies nr. 1.282 van 01.06.1999
  2. Advies nr. 1.286 van 05.10.1999
  3. Advies nr. 1.291 van 17.11.1999
  4. Advies nr. 1.292 van 17.11.1999
  5. Advies nr. 1.308 van 04.04.2000
  6. Advies nr. 1.314 van 30.05.2000
  7. Advies nr. 1.329 van 14.11.2000
-